

DEBATS

Debat entorn el llibre de Joan B. Culla *Israel, el somni i la tragèdia*. Recollim les cartes creuades entre el propi autor, Joan B. Culla i el professor José Luís Martín Ramos

Només una vora del riu

José Luís Martín Ramos (Universitat Autònoma de Barcelona)

1. El col·lega J.B. Culla ens mostra que coneix prou bé la història del sionisme, però no que conegui la història en general. Ben al contrari el seu darrer llibre, "Israel, el somni i la tragèdia. Del sionisme al conflicte de Palestina", és farcit d'equívocs, errors històrics, judicis d'intenció i deficiències en la documentació bàsica que un historiador que es consideri un bon professional no es pot permetre. Això no té res a veure amb que el llibre estigui ben escrit i es llegeixi amb facilitat. Un bon embolcall no fa millor el que porta dintre, només serveix per vendre millor l'objecte embolicat. El seu abrandament per la causa israelí, al que té tot el dret, no li ha permès fer una obra equilibrada, en un tema en el qual, per tal de superar totes les demagògies i les sangs que vessen a riuades, cal demanar una exposició que no sigui unilateral.

2. Per molt que l'objecte del llibre sigui la història del sionisme i de l'estat d'Israel, hom no es pot fer-la prescindint de tota explicació, com a mínim raonable, de l'altre, es a dir dels palestins que ocupaven la mateixa terra, no ja des de l'expulsió dels jueus per l'Imperi Romà, sinó des dels mateix temps en que aquests hi arribaren fugint de d'Egipte. És útil recordar que Palestina prové de terme "filisteus"; filistins palestins, vol dir "la terra dels filisteus", aquells que protagonitzaren a l'antiguitat bíblica sagnants guerres amb els jueus, guerres de religió que amagaven guerres per la terra. Culla oblida per complert als palestins, als àrabs en general, dels que fa una caricatura que, amb tota raó, no voldria que es fes amb els jueus. Un detall: només cal mirar la seva bibliografia on resulta escandalosa la manca de referents a aquests palestins (ni Said, ni Berque, ni tan sols els llibres editats en català, per exemple el d'Edima, que era la traducció d'un històric i encara remarcable debat publicat a "Les Temps Modernes"). La història dels jueus d'Israel no s'ha fet sobre un territori buit, com haurien volgut creure els exponents racistes del sionisme --per què el sionisme, que no és un moviment racista, també pateix els seus extremistes racistes--. Culla amb el seu oblit de l'altre, amb el seu menys teniment del món àrab, la seva caricatura, més pròpia d'un Hergé que d'un historiador, ha tornat a "buidar" de fet el territori.

3. Palestina no estava buida. Considerar buit un territori que es vol colonitzar ha estat el recurs dels colonitzadors genocides per calmar la seva mala consciència, o enganyar la bona gent que es disposava -gairebé sempre per força- a deixar el seu territori d'origen per a anar a viure, a sobreviure, a un món nou. El concepte de territori buit fou la justificació del genocidi de la població ameríndia als avui Estats Units, el mateix que s'utilitzà a l'Argentina per exterminar a la població autòctona de La Pampa en la que, amb perversitat, es va anomenar "Guerra del Desert". L'historiador que en un procés conflictiu com el del retorn del poble jueu a Israel/Palestina oblida als àrabs en general i als palestins en particular --oblidar és, en aquest cas, reduir la seva història a una historieta de TBO-- rebla el clau d'aquells sionistes que entengueren el retorn a Israel com la recerca del seu "espai vital", per damunt del fet que aquell espai ja era vital per d'altres; rebla el clau del sionisme o els jueus que viuen una mena de síndrome de "Lebensraum" --cal repetir que ni tots els sionistes ni tots els jueus o israelians, per tal de no ser acusats d'antisemitisme?

4. Errors històrics, alguns n'hi ha d'un bon tamany en mig del discurs expositiu. Com, per tal de justificar el projecte colonitzador del sionisme, es pot afirmar, com fa Culla, que a l'Europa del segle XIX tothom era colonialista, fins i tot els obrers? Com es pot confondre, com es pot dir que és el mateix, els projectes de colonització d'Argèlia per França amb l'anada massiva dels irlandesos, fugint de la mort per fam, cap a Nordamèrica? El "totum revolutum" de Culla no és precisament cap finor intel·lectual, més aviat s'assembla a aquella tècnica del ventilador que n'utilitzen els mals polítics per tapar les pròpies vergonyes, quan son descobertes. Com es pot reduir la societat àrab i palestina al clixé de les relacions tribals i als cacics, no dient --escrivint-- ni una paraula de la seva cultura i dels moviments de renovació de la importància del de la "Nahda", Renaixença Cultural de mitjan segle XIX i començaments del XX, alhora contra el dominador otomà i el colonitzador europeu, que es produeix precisament quan s'inicia el desenvolupament del projecte sionista? Palestina no estava buida ni de persones ni d'idees. Com es pot argumentar sobre prejudicis com el suposat "complex d'inferioritat tecnològica" dels palestins? La inferioritat tecnològica àrab, és a dir la superioritat tecnològica dels europeus, no era una qüestió de complexo. Sobre aquest tema els escriptors de la Nahda, com ara Yamal al-Din (1839-1897) o Muhammad Abdu (1894-1905), varen fer anàlisis prou aclaridors. Però si Culla no considera la "Nahda", per exemple, si ens parla, en canvi, de "complex d'inferioritat tecnològica", el que està fent és una deformació racista de la realitat. Com es pot dir, com fa Culla, que l'única força que li quedà al poble palestí fou la força del nombre? Se m'acuden d'altres forces, d'antuvi, la força del dret, la força dels drets humans. Com es pot, a continuació confondre nombre i violència? No fora més correcte vincular nombre a democràcia?

5. El lector avisat i curós amb el que se li diu podrà descobrir d'altres mitges veritats, mistificacions i conceptes discutibles al text. El problema és que en el llibre de Culla no hi fallen algunes premisses, falla la principal. És una obra elaborada des de la més absoluta parcialitat. De fet, ell mateix ens ho ve a dir, tot just al final, després de la seva bibliografia - que de cap manera no és pot considerar ni la bibliografia més elemental al respecte - quan reconeix, com la cosa més normal del món, que tot el recolzament de publicacions periòdiques - revistes - que ha fet servir són dues publicacions, totes dues jueves, confessadament sionistes, publicades en castellà. És que no n'hi ha cap altra? Que no hi ha res més...? És una escandalosa confessió de part. Tot sovint la seva parcialitat li porta a trobar enemics d'Israel per tot arreu, als camps universitaris, en el món intel·lectual, a l'esquerra europea... i a la les mateixes Nacions Unides. A la pàgina 379 deforma grollerament l'atenció que aquest organisme ha prestat a la qüestió; el paràgraf es comenta sol, ens diu: "A l'ONU- l'aritmètica dels blocs configuren des de la guerra d'Octubre una majoria automàtica entregada a la causa àrab i a la retòrica pro palestina sempre a punt per votar contra Israel. En resulta un seguit de gestos i una vintena de resolucions de

l'Assemblea general (...) resolucions de caràcter testimonial, però destinades no tan sols a exigir la retirada hebrea dels territoris ocupats o la construcció d'un Estat palestí, sinó a satanitzar Israel, a fer-ne un proscrit de la legalitat internacional, a socavar-ne els fonaments ideològics i morals". Creu realment J.B. Culla que l'ONU s'ha plantejat satanitzar Israel i "socavar els seus fonaments"? Ens ho pot demostrar, a banda d'afirmar-ho sense cap explicació que recolzi la seva estripada? Pensa que es tan estranys que l'ONU demani la retirada dels territoris ocupats i la constitució d'un estat palestí? Es que li nega als palestins el dret que li reconeix als israelís de viure en un estat propi?

6. La lluita del poble palestí es permanentment deslegitimada i caricaturitzada i, a més, el seu fons de retalls de diari - no ens diu quins diaris - li deu jugar alguna mala passada, que hauria pogut evitar amb una diversificació de fons i una consideració més complerta de la bibliografia. Sense cap mena de rigor afirma que el radicalisme adoptat pel Consell nacional palestí el 1968, que inclou la consideració de la lluita armada com l'únic camí per l'alliberament de Palestina, "restarà vigent fins el 1996". Fals. Ja al gener del 1973 el Consell Nacional Palestí començarà a modificar aquesta posició, substituint el concepte d'"única via" pel de "principal instrument"; es a dir comença a considerar altres vies, polítiques, diplomàtiques, de negociació. Un any i mig després, el juny del 1974, el mateix Consell Nacional Palestí dona suport al viratge proposat per Arafat, que desembocarà en l'acceptació de la divisió de Palestina i l'acceptació, per tant, de la supervivència de l'estat d'Israel; el que significarà la formació d'un "front del rebuig" dins el camp palestí que finalment quedarà en minoria. L'explicació de J.B. Culla no s'adiu amb la realitat sinó amb la interpretació que Golda Meier, Begin i Sharon varen fer del viratge palestí, al que negaren cap versemblança, situant en la mateixa posició a Arafat i Abu Nidal; una grollera mentida que li serví a Begin i Sharon per justificar la seva intervenció al Líban, el que suposà la mort d'un vint mil libanesos i palestins i uns mil cinc cents jueus. Una mentida que ja aleshores, als anys setanta, un dels membres del govern israelià - òbviament en minoria - Ezer Weizman rebutjà, donant credibilitat a la proposta de l'Organització d'Alliberament de Palestina de negociar la pau. Una mentida que finalment va deixar de creure i sostenir Rabin, per abogar ell també per la pau, el que li costà la vida. Pensant en Rabin i Arafat potser Culla hauria pogut incloure en les seves lectures a l'israelià Amnon Kapeliouk, autor de diversos llibres sobre els seu país i el conflicte, sobre la matança de Sabra i Chatila (1982), Rabin i el seu assassinat (1996) i una recent biografia d'Arafat (2004), tot disponible en francès; clar que Kapeliouk es un col·laborador habitual de "Le Monde" i "Le Monde Diplomatique" i, tal vegada, aquestes publicacions no s'hi compten dins el seu arxiu de retalls.

7. La munió d'arbres que ens mostra Culla, l'ingent quantitat de dades que ens subministra sobre el sionisme i les emigracions a Israel, no fan un bosc sencer. La visió de gairell que ens proposa pateix de l'obsessió de justificar i això no porta a entendre millor les coses. Al contrari, a entendre-ho pitjor, encara que sigui amb mes dades a la mà.

Una grotesca caricatura

Joan B. Culla. Professor d'Història (Universitat Autònoma de Barcelona)

Notícia publicada a la pàgina 8 de l'edició de 12/7/2004 de El Periódico - edició impresa.

Reafirmo que del 1973 al 1990 hi havia una majoria hostil a Israel per principi a l'Assemblea de l'ONU.

8. És norma generalment seguida en l'àmbit acadèmic que un no ha de respondre les ressenyes crítiques dels llibres propis, per més hostils que puguin ser. En aquest sentit, ni em va passar pel cap formular cap mena d'objecció a la crítica que aquest diari va tenir a bé publicar el 18 de novembre sobre el meu últim llibre, *Israel, el somni i la tragèdia*. No obstant, el text publicat també a EL PERIÓDICO el 24 de novembre, sota el títol *Només una vora del riu* i amb la firma de **José Luis Martín Ramos**, no és ja una ressenya del llibre, sinó una peça d'opinió, escrita a més a més amb tal ànim de desqualificació i gairebé d'injúria que la rèplica, crec, queda més que justificada.

9. Gairebé afirmaria que el senyor **Martín Ramos** no s'ha pres ni tan sols la molèstia de llegir el meu llibre: en té prou amb els prejudicis, les fòbies i les malvolences acumulades al llarg de dues dècades de convivència amb un servidor en el mateix departament universitari. No es pot interpretar d'una altra manera que em retregui oblidar o prescindir de l'*altre* (cal entendre-hi, dels àrabs palestins) quan el segon capítol d'*Israel, el somni i la tragèdia* es titula, precisament, *Retorn a la terra i descobriment de l'altre*, i explica l'impacte i el debat que va suscitar entre els primers sionistes la constatació que Palestina no era un país buit. Tampoc té cap mena de fonament que m'imputi caricaturitzar el poble palestí: les meves mesurades descripcions de la seva estructura social i política a finals del segle XIX o a la primera meitat del XX segueixen acuradament les d'especialistes tan prestigiosos com els francesos **Nadine Picaudou** o **Xavier Baron**, gens sospitosos d'antipalestinisme.

412

10. DESPRÉS DE citar la meva afirmació que, entre el 1973 i el 1990, a l'Assemblea General de les Nacions Unides va regir una majoria automàtica (bloc comunista més bloc islàmic més presumptes no-alineats) hostil a Israel per principi, **Martín Ramos** inquireix si puc demostrar tal "acusació". Doncs i tant que puc: solament cal que recordi la Resolució 3.376, datada l'11 de novembre del 1975, que equiparava el sionisme --la ideologia fundadora d'Israel-- amb el racisme i que, de tan sectària com era, va ser anul·lada per la mateixa Assemblea General el 16 de desembre del 1991, a penes es va haver dissolt aquella majoria automàtica que l'havia inspirat.

11. Però on la manipulació que **Martín Ramos** realitza del meu treball arriba a nivells de falsedat indignes d'un universitari és al descriure la bibliografia utilitzada. Sí, per descomptat, recórrer a més de 200 títols a propòsit d'un tema que n'ha suscitat a milers, incloure entre les fonts autors àrabs com **Said Aburish**, **Walid Khalidi** o **Butros Butros Ghali** i historiadors israelians antisionistes com **Ilan Pappé**, **Benny Morris** o **Tom Segev** resulta segurament "molt incomplet". A més a més, haig de confessar que entre aquests volums no es troba, per exemple, el famós *Llibre Verd del coronel Gaddafi*, tan solvent ell, i tan estimat per **Martín Ramos** i alguns dels seus amics. Tot i així, escriure d'*Israel, el somni i la tragèdia* que "tot el suport que ha utilitzat són dues publicacions, totes dues jueves" és un insult. No a mi; a qualsevol persona

alfabetitzada, que pot comprovar de només fullejar-lo els milers de referències bibliogràfiques, hemerogràfiques i documentals --de totes les procedències-- que el llibre, en les seves 700 notes a peu de pàgina, conté.

12. Sí, em ratifico en el fet que també la gran majoria dels treballadors, a l'Europa de les acaballes del XIX, es creien portadors d'una civilització superior que els donava dret a instal·lar-se a Algèria, Austràlia, La Pampa argentina o l'Oest dels Estats Units sense mala consciència respecte de les poblacions natives. I segueixo sostenint que el Consell Nacional Palestí (CNP) no va derogar inequívocament i formalment la seva aposta per la destrucció d'Israel fins al 1996. ¿Per què, si no, hauria estat necessària la solemne reunió del CNP a Gaza, aquell 24 d'abril? Però estaria encantat de debatre tots dos extrems amb especialistes reconeguts en les dues matèries. Desgraciadament, el senyor **Martín Ramos** no ho és en absolut. ¿Com ho ha de ser si, a part de no disposar de cap obra publicada sobre tals matèries, ni tan sols transcriu correctament el cognom (**Meir**, i no **Meier**) de l'àvia **Golda**, la *dama de ferro* de la política israeliana?. Deixo de banda les ínfimes al·lusions del catedràtic **Martín** a l'"espai vital", al *Lebensraum*, perquè els seus esforços per presentar-me com un extremista totalitari són, simplement, patètics. I concloco amb dos apunts finals.

13. Un: que, excepte la seva, totes les altres ressenyes o els comentaris periodístics sobre el meu llibre han subratllat, precisament, la seva ponderació, el seu esforç per evitar els plantejaments maniqueus i els judicis unilaterals. I l'altre: que la resposta del públic --tres edicions en a penes dos mesos-- val infinitament més que un grapat d'exabruptes.

¿De quién es la caricatura?

J. L. Martín Ramos.

14. J.B. Culla replica mi opinión crítica sobre su último libro con un artículo trufado de descalificaciones e insultos, en un tono que yo no utilicé en mi propio artículo, aunque fuera duro. La dureza no excluye la educación. A los insultos no contestaré, pero si a algunas descalificaciones y argumentaciones.

15. ¿A qué viene sacar a colación que convivimos en un mismo departamento? Podemos no obstante tener opiniones contrarias, incluso debatirlas y respetarnos; si él ha acumulado, y utilizo sus términos, "prejuicios, fobias e inquinas", allá él, yo por mi parte no lo he hecho. Simplemente discrepo y lo hago cara a cara.

16. Eso de que el Libro Verde del coronel Gadafi me sea tan caro y sea lo que eche en falta es una majadería. Desde hace treinta años milito en la socialdemocracia; él lo sabe de sobra y sabe que nunca se me ha ocurrido reivindicar a Gadafi. Con ese comentario lo único que pretendía es provocar, faltando a la verdad. Echo en falta una bibliografía más amplia, más equilibrada y una docena de excepciones en una lista de doscientos títulos no alteran el hecho fundamental de la unilateralidad de sus fuentes. Lo principal, además, es como se utilizan.

17. La afirmación sobre la utilización de dos publicaciones periódicas – para entendernos mejor, revistas - no lo hago yo, lo hace él en su apartado "otras fuentes". Esas dos publicaciones son : "Ariel. Revista de Artes y Letras de Israel", publicada en Jerusalén y "Raíces. Revista judía de Cultura", publicada en Madrid. No se cita ninguna revista más y cualquier lector puede comprobarlo. ¿Quién manipula? ¿Quién respeta la dignidad universitaria de la utilización y presentación plural de fuentes? Eso sí, Culla dice que ha utilizado su archivo de recortes de

prensa y ciertamente de las 700 notas unas 170 son referencias de prensa: 150 de ellas de “El País” y “La Vanguardia”, a partes iguales, el resto de El Mundo (2), El Periódico de Cataluña (1), Le Monde (2), Le Monde Diplomatique (3), New York Times (1) The Washington Post (1), The Jerusalem Post (1), Maariv (1) y La Repubblica (2). No es un espectro muy equilibrado. ¿Cree realmente que esa lectura de prensa, sobre todo de dos diarios concretos, sustituye el trabajo de la hemerografía académica o, simplemente, de las revista especializadas de política internacional?

18. En cuanto a los argumentos el que da para sostener que la ONU pretendió “satanizar a Israel, proscribirlo internacionalmente y socavar sus fundamentos ideológicos y morales”, no me parece suficiente; es desproporcionado. Sobre mi crítica de que no ha tenido en cuenta al otro la mantengo, lo que desarrolla en su capítulo 2 no es el análisis del otro, el mundo árabe palestino, sino la percepción de los inmigrantes judíos sobre el otro, como él mismo reconoce. La explicación de la sociedad palestina no le ocupa más de unas decenas de líneas, dispersas por el libro, con referencias a la demografía, las demarcaciones otomanas o a la identificación de algunos elementos de la élite, nada sobre su cultura, su concepción del mundo, su modo de vida, cómo afectó a todo ello la inmigración judía. Otra cuestión, que la evolución palestina empieza mucho antes de 1996 no lo digo yo, entre otros lo sostiene el especialista israelí Amnon Kapeliouk (2004).

19. Dice que he querido presentarlo como un extremista totalitario. Falso. Sostengo que su problema es el desequilibrio, la unilateralidad; es él quien mezcla a Arafat con Abu Nidal. Cuando me refería al síndrome del espacio vital aludía al que padece el radicalismo sionista y lo patético no es que yo califique esa deriva del extremismo israelí, lo patético, lo trágico para la integridad social y moral de Israel, es el uso constante de la guerra sucia, las represalias sobre la población civil, el sitio a los territorios palestinos, el asesinato de civiles inocentes, el maltrato a prisioneros, heridos y muertos, el nuevo muro de la vergüenza... esos son los componentes de la deriva hacia el síndrome del espacio vital.

20. Culla quiere situarse en el centrismo isarelí, cerca de Golda Meir y Peres. El problema es que además de situarse a favor de determinada posición israelí lo hace en contra de todas las posiciones palestinas. Para él, en definitiva, la responsabilidad final del conflicto es siempre palestina. El libro se cierra con su tesis sobre “el núcleo del conflicto”. Ese núcleo para Culla no es ni siquiera territorial, sino la supuesta exigencia palestina de que los israelíes asuman públicamente su culpa. Si eso no es unilateralidad y deformación de la realidad.

21. Culla no quiere seguir discutiendo conmigo, es muy dueño de hacerlo. Sobre el tema no tengo obra pública – sí docencia ejercida - pero tengo opinión formada, como muchos. Y desde mi opinión critico su libro. El que publica ha de aceptar que no todos estén de acuerdo, de lo contrario lo que busca no son lectores, sino admiradores.

Punt final

Joan B. Culla Clarà.

Barcelona

22. A la carta *Unilateralitat de Culla*, publicada ahir, José Luis Martín Ramos segueix entossudint a mostrar-nos les seves ignoràncies, que arriben fins a l'extrem de confondre els conceptes de *jueu* i *israelià*. Efectivament, una de les publicacions periòdiques que em reprotxa haver utilitzat al meu llibre, *Raíces. Revista judía de cultura*, es publica a Madrid des del 1983 i és, pel que toca als seus responsables, redactors i col.laboradors, tan israeliana com jo xinès. De qualsevol manera, si a Martín Ramos el meu llibre *Israel, el somni i la tragèdia* li sembla unilateral, la solució és fàcil: que escrigui, ell solet, un altre volum de 626 pàgines rebatent-me amb dades i arguments, que el publiqui i que el vengui. Mentre esperem que tot plegat passi, i agraint-li la publicitat que fa de la meva obra, em permeto recomanar al distingit col.lega que es prengui una til.la. Ja veurà que bé que li va.

